

5

Vragenuur: Vragen Sjoerdsma

Vragen van het lid Sjoerdsma aan de minister-president, minister van Algemene Zaken over **het bericht dat de koning, de minister-president en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport naar de winterspelen in Sotsji gaan.**

De heer **Sjoerdsma** (D66):

Voorzitter. Slapeloze nachten had onze minister van Buitenlandse Zaken door het Nederland-Ruslandjaar. Hij zei dit vorige maand in een groot interview in Vrij Nederland. Dat is ook niet vreemd, want Rusland is een land waar een antihomowet mensen verbiedt om over homoseksualiteit te praten in de publieke ruimte. Het is een land waar mensenrechtenorganisaties worden binnengevallen omdat zij agenten zouden zijn van buitenlandse mogendheden. Het is ook een land dat al twee jaar lang elke productieve stap met betrekking tot het conflict in Syrië blokkeert. Het Rusland onder president Poetin glijdt af. Dus hoe reageren onze belangrijkste bondgenoten op de grote Poetinshow in Sotsji? Zij zeggen: ons niet gezien, wij gaan daarvoor niet applaudisseren. Bondskanselier Merkel zegt: ik blijf thuis. Premier Di Rupo zegt: ik blijf thuis. Premier Cameron zegt: ik blijft thuis. President Hollande zegt: ik blijft thuis. En ook president Obama zegt: ik blijf thuis. Hij stuurt een delegatie van prominente homoseksuele sporters. Wat zegt het Nederlandse kabinet, wat zeggen de PvdA en de VVD? Zij zeggen: wij sturen de zwaarste delegatie. Zij zeggen: wij sturen de premier, de minister van Sport en de koning. De koning is voor het eerst in de geschiedenis aanwezig bij de openingsceremonie. Ik heb slechts één vraag aan de premier: waarom? Waarom kiest hij voor deze zware delegatie?

Ik kan het besluit zelf moeilijk verklaren en de premier kon dat volgens mij ook nauwelijks. Zoekend naar argumenten verwees hij naar niet-bestaande tradities en verschool hij zich achter de groothertog van Luxemburg, want die ging ook, zo zei de premier. Het besluit is dus moeilijk verklaarbaar. Of is er toch een deal over Greenpeace, zoals in de NRC stond?

Waarom kiest het kabinet voor zo'n topdelegatie? Waarom worden niet minister Timmermans en minister Schippers gestuurd? Waarom stuurt het kabinet expliciet de koning op pad? PvdA-leider Samsom zei: doe het niet. VVD-Commissaris Kroes zei: doe het niet. Amnesty International, het COC en Human Rights Watch zeggen hetzelfde. Gaat de premier deze historisch zware delegatie aanpassen?

Minister **Rutte**:

Voorzitter. Het antwoord op de laatste vraag die is gesteld, is nee. Wij hebben afgelopen vrijdag in de ministerraad de Nederlandse afvaardiging naar de Olympische Winterspelen besproken en daarover een besluit genomen. Net als bij de voorgaande Olympische Spelen zal het kabinet vertegenwoordigd zijn door de minister-president en de bewindspersoon die verantwoordelijk is voor sport. De koning zal, als erelid op uitnodiging van het IOC, samen met koningin Máxima aanwezig zijn bij een deel van de spelen.

Het is bekend dat Nederland het mensenrechtenbeleid in Rusland in de afgelopen jaren uitvoerig aan de orde heeft gesteld. Daarmee gaan we ook door. Ik was zelf bij de grote handelsmissie in oktober 2011 in Moskou en Sint-Petersburg. Daar heb ik toen gesproken met minderhedenorganisaties. Ik was in juni 2013 opnieuw in Sint-Petersburg. Ook toen heb ik gesproken met minderhedenorganisaties. Ook nu is het streven om te praten met minderhedenorganisaties. Dat is vanzelfsprekend, omdat die dialoog onderdeel is van ons mensenrechtenbeleid. Dat geldt ook voor de bezoeken die we hebben gebracht aan China en aan Indonesië. Bij al die gelegenheden wordt het mensenrechtenbeleid aan de orde gesteld.

Tot slot zeg ik: nee, er is geen relatie tussen de samenstelling van de Nederlandse delegatie naar Sotsji en het vrijlaten van de activisten van Greenpeace. Daarover is geen deal en daarover zijn geen afspraken gemaakt.

De heer **Sjoerdsma** (D66):

De premier komt met een teleurstellend antwoord. Hij zegt dat er geen deal is. Dat maakt het besluit van het kabinet eigenlijk onverklaarbaar. Hij zegt dat we de dialoog moeten blijven aangaan. Natuurlijk, geen enkele partij in de Kamer pleit ervoor om de dialoog met Rusland stop te zetten. Alle partijen, ook D66, willen de dialoog aangaan over mensenrechten, homorechten, democratisering en de situatie in Syrië. De vraag, mijn vraag, de vraag van het COC en van Amnesty International en de vraag van Russische homo-organisaties is echter: waarom is men in Sotsji op het allerhoogste niveau vertegenwoordigd, terwijl de belangrijkste bondgenoten er expliciet voor kiezen om dat niet te doen? Ik noemde die bondgenoten al, namelijk de VS, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland en België. Het punt is dus dat deze zware delegatie volgens mij het doel van de premier ondermijnt. Volgens D66 kan Nederland met een meer passende delegatie meer bereiken. Ik pleit voor een delegatie die bestaat uit minister Timmermans van Buitenlandse Zaken en minister Schippers van Sport. Waarom doe ik dat? Op die manier geven we het signaal aan Poetin dat Nederland niet op het allerhoogste niveau aanwezig is. Op die manier kunnen we bovendien de kritische dialoog met Rusland voeren. Daarmee is de minister van Buitenlandse zaken in de afgelopen jaren behoorlijk druk geweest. Verder kunnen we op die manier onze sporters ondersteunen door de aanwezigheid van minister Schippers. Kan de premier hierop dus ingaan? Waarom heeft het kabinet niet voor deze toch voor de hand liggende delegatie gekozen?

Minister **Rutte**:

De heer Sjoerdsma herhaalt letterlijk zijn vraag in eerste termijn. Ik heb die beantwoord. Ik kan dat opnieuw doen, maar ik heb daar niets aan toe te voegen.

De heer **Sjoerdsma** (D66):

Dit stelt mij enorm teleur. De premier gaat deze vragen simpelweg uit de weg. Ik kan dan ook niet anders dan hopen dat het debat dat ik zo direct zal aanvragen bij de regeling van werkzaamheden, op steun kan rekenen van partijen in deze Kamer, zodat wij de premier en de minister van Buitenlandse Zaken uitgebreider op dit onderwerp kunnen bevragen.

Minister Rutte:

Ik ga die dialoog zeker niet uit de weg. Ik heb ook de vraag van de heer Sjoerdsma beantwoord. Ik stel slechts vast dat hij in zijn tweede bijdrage in het vragenuur, de vraag nog een keer herhaalde. Het leek mij weinig dienstig om mijn eerder gegeven antwoord te herhalen.

De heer Servaes (PvdA):

Voorzitter, dank aan de collega die mij zomaar voor laat gaan.

Het lijkt mij goed om verder te gaan met dit gesprek. Laten wij dat nu gewoon doen, nu wij er allemaal zijn. Iedereen heeft zo een beetje zijn oordeel gegeven over de delegatie. Het is een zware delegatie. Mijn fractie heeft dat ook gedaan, maar nu wij dat allemaal gedaan hebben, lijkt het mij belangrijk om te bespreken wat de premier in Rusland gaat doen als hij daar is. Ik wil hem vragen om drie dingen te doen.

Ten eerste vraag ik hem om wel degelijk te proberen om met de president van Rusland te spreken en opnieuw aandacht te vragen voor homorechten en andere zaken waar wij ons zorgen over maken.

Ten tweede, de minister-president noemde al minderheden-groepen. Ik zou het wat specifiek willen maken. Ga daar in gesprek met LGBT-activisten. Doe dat zo nodig op de locatie die is gereserveerd voor protesten. Laat je daar zien.

Ten derde doe ik de suggestie: neem ook mensen mee uit Nederland die zich voor dit soort zaken inspannen. Je kunt denken aan de voorzitter van het COC en anderen. Is de premier bereid deze drie zaken voor zijn rekening te nemen?

Minister Rutte:

Wat suggestie één betreft: voor zover mogelijk. Dat moeten wij bezien. Ik heb er met Poetin in Amsterdam ruim een uur over gesproken op 8 april en opnieuw in Sint-Petersburg in juni. Of er in de marge van het bezoek nu gelegenheid is om dat met hem te bespreken weet ik simpelweg niet. Maar als die gelegenheid zich voordoet, zo verzeker ik de heer Servaes, dan is zijn suggestie aan het juiste adres gericht.

Zijn tweede suggestie neem ik ook over. Als ik praat over minderhedenorganisaties, betreft dat zeker ook organisaties die zich vertegenwoordiger achten van de LGBT-gemeenschap in Rusland. Die neem ik zeker over.

Suggestie drie neem ik niet over, omdat er technisch gesproken simpelweg geen ruimte is in de delegatie om extra mensen mee te nemen voor zover ik het nu kan overzien, maar daar zullen wij naar moeten kijken. Optie drie laat ik dus even liggen. Wat opties één en twee betreft is het antwoord ja.

De heer Servaes (PvdA):

Allereerst heb ik nog een vraag over dat eerste punt. Wat agendatechnisch mogelijk is, kan ik vanuit hier ook niet overzien, maar ik wil van de premier horen dat hij zijn best zal doen om dat gesprek te hebben ...

Minister Rutte:

Het antwoord is ja.

De heer Servaes (PvdA):

... met Poetin en zo mogelijk met premier Medvedev. De inzet van Nederland moet zijn om dat gesprek te voeren.

Wat het derde punt betreft: of zo iemand formeel in de delegatie zit of niet, is niet zo belangrijk. Zal de premier in gesprek gaan met organisaties in Nederland en met hen bespreken op welke manier zij mee kunnen reizen en aanwezig kunnen zijn bij de gesprekken die de premier gaat voeren, in die trant? De formele status lijkt mij minder belangrijk.

Minister Rutte:

Of in ieder geval te bezien hoe zij kunnen helpen input te geven voor die gesprekken; absoluut. Maar ik weet simpelweg niet of er nu nog ruimte is in de samenstelling van de delegatie om mensen mee te nemen. Als die ruimte er is, vind ik het een heel interessante suggestie. Ik kan nu niet concreet zien hoeveel mogelijkheden de Russen, het organiserend comité daar, bieden voor een verdere uitbreiding van de delegatie, maar ik vind de suggestie interessant. Voor zover mogelijk wil ik haar meenemen.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ik heb twee vragen. De discussie gaat ook een beetje over de vraag wat het meeste effect heeft. Is Poetin ervan onder de indruk als wij niet komen of als onze premier een gesprekje aangaat over homorechten? Daar kom ik in mijn tweede vraag op terug. Mijn vraag nu aan de minister-president is: wij hebben de Olympische Spelen toch zeker niet nodig om gesprekken aan te gaan met mensenrechtenactivisten in Rusland? Ik zie hem al knikken. Die hebben daar wij inderdaad niet voor nodig. Wat belet het kabinet dan om nu te vragen aan de mensen die zich inzetten voor homorechten in Rusland: denken jullie dat het helpt als wij met zo'n zware delegatie naast Poetin zitten of zien jullie liever dat wij dat niet doen? Waarom zouden wij die informatie niet gebruiken bij de beslissing?

Minister Rutte:

Wij zijn als kabinet natuurlijk altijd in contact met minderhedenorganisaties en met vertegenwoordigers van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgendergemeenschappen in Nederland. Maar uiteindelijk maakt het kabinet zijn eigen afweging als het gaat om de vraag of we wel of niet, en met welke mensen, deelnemen aan dit type grote bijeenkomsten. De suggestie van de heer Servaes vind ik interessant, zodat ik zal proberen haar te honoreren. Daarmee geef ik in belangrijke mate invulling aan de vraag van mevrouw Ouwehand.

De voorzitter:

Uw tweede vraag, mevrouw Ouwehand.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ik snap dat het kabinet zelf besluit, maar mijn vraag is waarom wij geen kennis mogen nemen van een inventari-

satie van de gevoelens bij de mensenrechtenactivisten in Rusland. Ik wil weten of zij het besluit van Nederland nou hun zaak vinden dienen, of niet. Dat zou dan toch meer belang kunnen geven aan het uiteindelijke kabinetsbesluit? Als het kabinet toch doorgaat op deze lijn, kan de minister-president dan toezeggen dat we ons niet zozeer hoeven te schamen voor de Nederlandse opzichtige handelspolitiek? Kan hij tevens toezeggen dat we niet nog eens binnen een dag bij Rusland op de stoep staan als volgend jaar bijvoorbeeld wordt besloten de grenzen te sluiten voor onze zuivelproducten of voor onze bloembollen, als we zo opzichtig de president te vriend willen houden?

Minister Rutte:

De tweede vraag van mevrouw Ouwehand zit zo vol onterechte suggesties en insinuaties dat ik er maar niet aan begin om ze allemaal te weerleggen.

Mevrouw Bruins Slot (CDA):

Voorzitter. Ik hoor de minister-president zeggen dat er geen sprake is van een deal. Maar de echte vraag is natuurlijk: heeft de samenstelling van de Nederlandse afvaardiging naar Sotsji een rol gespeeld in de gesprekken, dan wel de overwegingen in relatie tot het vrij krijgen van de Greenpeace-activisten?

Minister Rutte:

Nee.

De voorzitter:

Uw tweede vraag, mevrouw Bruins Slot.

Mevrouw Bruins Slot (CDA):

In het hele proces rond het vrij krijgen van de Greenpeace-activisten zijn door geen enkele Nederlandse ambtenaar of bewindspersoon de Olympische Spelen ter sprake gebracht? Die zijn gewoon nergens genoemd?

Minister Rutte:

Zo is het.

De heer Van Ojik (GroenLinks):

Voorzitter. Als je er anders dan zoveel anderen voor kiest om op het hoogste politieke niveau aanwezig te zijn bij de opening van de Spelen, dan scheidt dat naar de mening van mijn fracties verplichtingen om op het hoogste politieke niveau de zaak van de homorechten aan de orde te stellen. De heer Servaes vroeg daar net ook al naar. De minister-president zegt: dat is mijn streven. Hij weet niet of daarvoor echt de gelegenheid is. Als die gelegenheid er niet is, is hij dan bereid om de samenstelling van de delegatie om die reden — dus omdat er geen ruimte is om op zijn eigen niveau met zijn eigen counterparts in Rusland te spreken — te heroverwegen?

Minister Rutte:

Nee.

De heer Ten Broeke (VVD):

Voorzitter. Ik heb hier in mijn hand een verklaring van het Russische LGBT-network: de lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transseksuelen die het zo moeilijk hebben in Rusland. Al in juli vorig jaar zeiden ze al tegen iedereen die het wilde horen: kom, en kom met velen. Dat advies was vooral gericht aan het adres van regeringen. Het lijkt me dat de Nederlandse regering daaraan gehoor geeft. Nederland is in de hele wereld bekend om zijn emancipatie van precies deze groepen. Mag ik ervan uitgaan dat de Nederlandse regering niet alleen achter de Nederlandse sporters staat, maar ook blijft staan voor de zaak waarom wij al jaren in de hele wereld bekend zijn?

Minister Rutte:

300%. Ja.

De heer Voordewind (ChristenUnie):

Voorzitter. Dit scheidt elke keer verwarring. Straks krijgen we het WK Voetbal in Qatar.

Minister Rutte:

In de winter.

De heer Voordewind (ChristenUnie):

Precies. Kan de minister-president in een brief helderheid geven over hoe dit kabinet denkt over dit soort afvaardigingen, gezien het feit dat Nederland toch voorop loopt met het sturen van zo'n zware delegatie, terwijl er zulke grote mensenrechtenschendingen aan de gang zijn? Ik noem de rechten van homo's, maar ook van politieke activisten. Kan de minister-president daarover duidelijkheid geven?

Minister Rutte:

Ja. Die toezegging doe ik.

De heer Sjoerdsma (D66):

Als de premier wordt gevraagd wat hij precies gaat doen en wat hij kan toezeggen, dan zegt hij: als het kan, dan misschien. Of: als het moet, dan misschien zo. Ik vraag hem dan maar klip-en-klaar: op welke manier gaat de premier de misstanden in Rusland, waaronder die met betrekking tot de homorechten, aan de kaak stellen als hij in Sotsji is?

Minister Rutte:

Dat doe ik constant. Ik heb dat uitvoerig gedaan tijdens mijn bezoeken aan Rusland — tot nu toe twee keer — maar ook bij het inkomende bezoek van Poetin. Ik zal dat opnieuw doen. Ik leg daartoe op dit moment contact met de organisaties in Rusland om te bezien wie wanneer beschikbaar is voor dat type gesprekken. Dat geldt ook voor de minister van Sport. De concrete suggestie van de heer Servaes met betrekking tot president Poetin vind ik interessant en ik zal proberen om die te honoreren. Maar it takes two to tango, dus is het een inspanningsverplichting en geen resultaatverplichting. Dit lijkt mij het antwoord waarnaar de heer Sjoerdsma zocht.

De voorzitter:

Dank u wel. Dank voor uw snelle komst naar de Kamer.